

cogantur eorum adversari examini nostro sui copiam facere.

Hoc privilegio etiam hodie miserabiles personæ utuntur; refertq; judicatum Antonius Faber in Codice lib. 3. tit. 13. Defini. 1. quod a vidua uti possit hoc privilegio etiam contra pupillum, tametsi etiam ageretur de notabili dote. Plura de hoc personarum miserabilium privilegio vide apud Covarruviam Pract. qq. c. 6.

XXIII. Imò uti notat Fevretius De Abusu lib. 4. c. 10. n. 9. eò extensum est hoc privilegium, ut si quæstio esset de salario alicujus operarii, aut famuli, vel ancillæ contra Clericum etiam permitteretur actione personali convenire Clericum coram Senatu Regio; & ita judicatum fuisse in Parlamento Parisiensi 11. Augusti 1633. rescissâ inhibitione factâ per Officialem Episcopi cuidam pauperi fœminæ non conveniendi Presbyterum super suo salario alibi quàm corâ ipso. Injustum enim apparebat Senatui Regio, remittere hanc pauperem fœminam ad judicem Ecclesiasticum, à quo non posset accipere aliquam provisionem, nisi post tres sententias conformes. N. y. ant (ait Fevretius) aucune apparence d'obliger un serviteur ou mercenaire, d'aller plaider pour ses gages & salaires en Cour d' Eglise, en il ne pourroit obtenir une provision exécutoire sans appelle, qu'après trois sentences conformes. Id est: Cum omninò videatur absurdum, ut cogatur famulus aut mercenarius coram Ecclesiastico tribunali pro stipendio aut mercede litigare, nec executionem, à qua appellari non posset, obtinere valeret, nisi post tres sententias conformes.

XXIV. Verùm tametsi hodie causæ miserabilium personarum non pertineant ad tribunal Episcopi, eatenus, ut personæ illæ possint laicos debitores suos jurisdicere coram ipsius tribunali citare; possintq; Officiales Episcoporum eò titulo de causis Civilibus laicorum cognoscere nihilominus illud semper verum est, quod non tantùm Episcopis, sed & omnibus, quibus animarum cura incumbit, præcepto divino mandatum sit. pauperum aliarumq; miserabilium personarum curam paternam gerere, uti loquitur Synodus Tridentina Sess. 23. c. 1. De Reform.

XXV. Sanctus Carolus in suo Concilio Mediolanensi III. c. 18. monet Episcopos, quod sacri Canones ipsi curam pauperum & oppressorum specialiter injunxerint, ac propterea aliquem sive laicum, sive Ecclesiasticum designare debeant, qui ipsorum causas suscipiat & prosequatur. Pupillorum, viduarum, & egentium hominum cura Episcopis, communi omnium parenti, à sacrosanctis Canonum legibus potissimum commendata & commissa negligi non debet; ne si lædantur, vociferentur ad Dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio Episcopus aliquem constituat Ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianæ charitatis operibus atque officiis deditum, qui viscera misericordiæ indutus, id generis hominum patrocinium in omni causa suscipiat. Quod si aliqui jam huic pio operi præfecti sint, id agat Episcopus, ut si munus sibi creditum exequantur quàm diligentissimè.

XXVI. Hoc sensu rectè responsum est ad articulum Petri Cugnerii supra relatam nomine Prælatorum. De viduis & pupillis dicit Episcopus, quod de jure divino & humano, guardia talium personarum, quantum ad violentias & salinas, pertinet ad Ecclesiam; & sic de consuetudine observatur in Ecclesiis Gallicanis.

XXVII. Unde si viduæ aliæq; personæ miserabiles justitiam contra potentes consequi non possint, merito Episcopi & Pastores operâ & consilio ipsi assistent; etiam instando apud judices Regios, ut justitia iis administraretur; aut etiam Principem interpellando, si opus sit, ut judicibus injungat justitiam administrare.

Ita jam pridem Justinianus sanxit, ut si negligentes fuerint judices in administranda justitia, adeatur loci Episcopus; hicque apud judices pro administranda justitia instet.

XXVIII. Nec tantùm instare posse Episcopos, ut in foro seculari jus ipsis viduis aliisq; personis miserabilibus admi-

nistraretur; sed & judicem Ecclesiasticum posse negligentiam judicis secularis supplere, communis est Canonitarum opinio fundata in Cap. 11. De Foro com. ubi Glossa ait: "Notandum, quod propter negligentiam judicis secularis transferatur jurisdictio ad Ecclesiasticum judicem."

XXIX. Hanc esse receptam à Canonistis opinionem notavit quoq; Covarruvias Pract. qq. c. 6. n. 1. de qua tamen ipse se ingenuè fateri debere dicit: "Hoc certò scio, eam apud Regia Hispaniarum & Galliarum Prætoria risus equidem fore, tantùm abest, ut ea in usum & praxim recepta fuerit."

Similiter Michaël Rousselinus lib. 6. Hist. Pontificia jurisdict. c. 5. n. 16. relatis legibus Wisigothorum, quibus concedebatur Episcopis reformare sententias laicorum, subjungit: "At hodie antiquatæ sunt istæ dispositiones, siquidem verum est, quod Davidilla scribit, non esse jus Ecclesiastico judici laicum Prætorum cogere, ut ab eo carceri deditum, licet injustè, liberet; & non facile admissum iri, ut Episcopalis notio de causis pauperum & viduarum, atq; de negligentia secularis Magistratus supplenda jurisdictionem habeat, quoniam lege Regiâ prohibetur conventio laici coram judice Ecclesiastico: adeò ut si pro causa purè prophana, quæ non sit mixti fori, laicus laico diem dixerit apud forum Ecclesiasticum, eum puniri velit lex Regiâ."

CAPUT IV.

De Possessorio & Petitorio in Causis Ecclesiasticis.

1. De jure communis etiam possessoriorum rei spiritualis spectat ad judicem Ecclesiasticum.
2. Contrarius usus jam pridem invaluit in Gallia.
3. Martinus V. declarat, se nolle huic usui quoad possessorium retinendæ possessionis derogare.
4. Pontifex per suam Bullam nullum novum privilegium concedit, sed receptum usum tantùm permittit.
5. Hæc & similes Pontificum Declarationes jus Regium super cognitione possessorii non parum firmarunt.
6. Etiam earum occasione ad alia Regna usus extensus.
7. In Belgio sub fine sæculi 15 stabilitus fuisse videtur.
8. Sensim & gradatim usus ille invaluit.
9. In Concordatis Brabantia possessorium retinendæ & recuperandæ possessionis deferretur Judici Seculari, ad ipsendam autem Ecclesiastico.
10. Etiam in Gallia primitus possessorium ad ipsendam Judicem Ecclesiastico relatum.
11. Quare prius potius quam posterius sibi Judices Seculares attraxerunt?
12. Præterea Judices Regii in possessorio tantùm tractant questionem facti, non juris.
13. Verisimile primitus Judices Regios non cepisse plenam titulorum aut jurium discussionem.
14. Olim incognita fuit distinctio inter simplicem recedentiam & plenum possessorium: & unde hæc originem habuerit?
15. Quid recedentia; & unde sic dicta?
16. Quamdiu duret effectus recedentia?
17. A Recedentario præstanca cautio de restituendis fructibus; & qualis præstanda remissivè.
18. Cui in causa Beneficiali recedentia adjudicanda?
19. Ad abbreviandas lites in materia Beneficiali debent partes in initio lites exhibere titulos.
20. Ad conforme est Concordatis Brabantia.
21. Quam nomine tituli intelligantur?
22. Ex Ordinatione Francisci I. Regis Francia tenentur etiam exhibere capacitates, capacitez, quid harum nomine intelligantur.
23. Aliquando usus habuit, ut super recedentia & pleno possessorio duo distincti processus instituerentur.
24. Id hodie versum.

5. Poss

Potest tamen distingi super iis pronuntiare. Recedentia adjudicatur præviâ summariâ causæ discussionem.

Recedentia non est adjudicanda, dum causa sine nova probatione in pleno possessorio potest expediri.

Pro pleno possessorio causa plenariè instruitur, & tituli discutuntur.

Judices Regii hodie revera examinant & discutunt Hinc & inhibetur hodie possessorio & petitorio cumulatim.

Quamdiu possessorium pendet, vel totalem executionem non habet, non potest intentari petitorium.

Quandònam quoad hanc effectum sit evocatum possessorium?

Lata & executioni mandata sententia pleni possessorii potest intentari petitorium.

Si a sententia pleni possessorii sit appellatum, debet petitorium suspendi pendente appellatione.

Licet soli Judices Regii cognoscant de possessorio in materia Ecclesiastica, tamen interdum appellari potest.

Quamdiu petitorium coram Judice Ecclesiastico pendet, possessorium retinet suum effectum.

Hinc raro post plenum possessorium intentatur petitorium.

Altera ratio, quæ facit, ut raro in petitorio absoluto possessorio agatur: imò aliquando in Gallia inhibetur sit petitorium intentare.

Hodie possessorium retinendæ & recuperandæ possessionis privativè ad Judicem laicum spectat.

Quomodo omnes causæ Beneficiales hodie titulo possessorii retinendæ possessionis corâ Judice Regio agantur.

Judices Regii licet petitoriorum examinent, non nisi tamen super possessorio tamquam merè facti pronuntiant.

Ut causa Ecclesiastica deferatur ad Judicem Laicum, solet peti mantententia; cuius definitio additur.

Ratio etymologica hujus vocis.

Pro obtinenda mantententia requiritur possessio. Item turbatio facti.

Hodie titulo mantententia omnes passim causa ad Tribunalia Regia de voluntur.

Ipsi Ecclesiastici amant litigare apud Tribunalia Regia.

Rationes, cur forum Ecclesiasticum declinent.

Volendum, quod hodie apud laicos Ecclesiastici litigare cogantur.

Manente hodierno stylo fori Ecclesiastici vix aliud spectant.

Episcopi allaborare debent, ut lites Ecclesiasticorum amice sopiantur.

On tantùm petitorium, sed & possessorium in causis Beneficialibus, aliisque, de jure communi spectat ad judicem Ecclesiasticum, excluso judice seculari, unanimis est Canonitarum sententia; neq; obscure probatur in Decretalibus sub titulo De Causa possessionis & proprietatis, in quibus supponitur, utrumque judicium coram eodem judice esse terminandum; & pluribus ostendit Covarruvias Pract. qq. c. 35. n. 1. aitque, "non posse laicum judicem secundum rigorem juris cognoscere de causa possessoria beneficii Ecclesiastici; eum ad justificandam possessionem in hoc casu sit necessaria quædam summatoria probatio alicujus tituli apparentis, nec aliter possit possessio obtineri, etiam quoad interdita possessoria."

II. Fatetur nihilominus ipse Covarruvias, contrarium usum jam pridem in Regno Galliarum invaluisse, cujus usus etiam antiqui Auctores Galliarum meminerunt; atque inter alios Guilielmus Benedicti ad Cap. RAYNUTIUS, De Testam. verbo Et uxorem n. 131. dicens: "Ex antiqua & immemorabili consuetudine remedia possessoria etiam in Beneficialibus & Ecclesiasticis causis in isto Regno Franciæ procedunt & tractantur per judices Regios; quæ consuetudinem Beatus Pater Martinus Papa ad requisitâ Regis Franciæ, videlicet Caroli VII, Domini nostri Regis & moderni nunc regnantis avi paterni approbavit, etiam respectu causarum Beneficialium tam in Regno, quàm

Van Espen Jur. Eccl. P. 111.

in Delphinatu, seu declaravit dictæ consuetudini & stylo per quæcumque Constitutionem Apostolicam derogatum non fuisse, nec judices Regios de talibus quæstionibus cognoscentes Censuris Ecclesiasticis ligasse, nec derogare aut ligare velle."

Indubitanter reflectit hic Auctor ille ad Bullam Martini V. datam anno 1426. 4. Februarii; ac integra refertur in Probationibus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ c. 26. n. 2.

III. In hac Bulla expressè declarat Martinus V. quod per suas literas anteriores (quibus sub gravibus pœnis inhibuerat Clericis, ut suas causas & querelas, præcipuè quæ de jure vel consuetudine ad forum Ecclesiasticum spectare noscuntur, ad forum laicum non deferant) non intendat præjudicare juri & jurisdictioni Regiæ, præsertim in casu possessorii retinendæ possessionis super quibuscumque Ecclesiis & Beneficiis Ecclesiasticis. Verba sunt: "Cum autem, sicut pro parte charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum illustri nobis fuit expositum, à Constitutionem derogari voluerimus juri & jurisdictioni Regiæ, præsertim in casu possessorii retinendæ possessionis, super quibuscumque Ecclesiis & Beneficiis Ecclesiasticis suorum Regni Franciæ, & Delphinatus Vionensis; per quam jurisdictionem præfatus Rex sibi licere allerit, in omni casu etiam iudicere tueri possessiones. Nos ad omnem ambiguitatis tollendum dubium, super his opportunè consulere & providere volentes, ejusdem Regis in hac parte supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolicâ tenore præsentium declaramus, nostræ intentionis non fuisse, neque esse, per prædictam aut quæcumque aliam Constitutionem nostram eidem Regi, & ejus Regiæ jurisdictioni, per quam, sicut asseritur, tam ipse quàm progenitores sui super hujusmodi possessorio à tanto tempore, circa quod de ejus contrario memoria hominum non exstitit, consueverunt cognoscere, in aliquo derogari voluisse aut velle quoquo modo: decernentes partes molestas super earum conservatione ad suorum beneficiorum possessionem ipsius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum jurisdictionis & libertatis Ecclesiasticæ, & ut partes sibi adversas in rebus Ecclesiasticis diutius perturbarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta nostra Constitutione contentas nullatenus incurrisse aut debere incurere quovis modo. Per hoc autem nullum jus seu jurisdictionem in præmissis cognoscendis eidem Regi de novo acquiri volumus, sed antiquum, si quod habet, tantummodo conservari."

IV. Ex verbis jam relatis manifestum est, errasse Zypæam, dum scripsit titulo De Causa possess. & propriet. n. 1. quod "Franci à Martino V. privilegium impetrarunt, quo judex secularis iis (possessorium rerum spiritualium, controversiis) ingerere se posset." Non enim Martinus V. ipsis privilegium dedit cognoscendi de possessorio retinendæ possessionis super beneficiis Ecclesiasticis; sed tantùm declaravit, neque per hanc, neque per quæcumque suam Constitutionem eidem Regi (Franciæ) & ejus Regiæ jurisdictioni, per quam sicut asseritur, tam ipse, quàm ejus progenitores super hujusmodi possessorio à tanto tempore, circa quod de contrario memoria hominum non exstitit, consueverunt cognoscere, in aliquo derogari voluisse aut velle quoquo modo.

Imò & expressè protestatur Pontifex, "se per hoc nullum jus seu jurisdictionem in præmissis cognoscendis eidem Regi de novo acquiri velle." Evidens proinde est, nullum privilegium Franci esse à Martino V. datum; sed solummodo jus ab antiquo competens confirmatum.

V. Non dubium tamen, quin ex similibus Pontificum Declarationibus consuetudo & jus cognoscendi de possessorio Beneficiorum in tribunalibus laicalibus non parum fuerit firmatum; ipsique Judices Regii magis obfirmati.

Unde Guilielmus Benedicti dicto loco citatis ad marginè

LIII

hæc

hac Bullâ Martini V. necnon Litteris Leonis X. ad Curiam Regiam Tolosanâ, quibus solum & consuetudinem Franciâ in hoc puncto clare approbare videtur, subdit: "Ex quibus resultat, Judices Regios sine scrupulo conscientiarum cognoscere posse de tali possessione, postquam Summi Pontifices, qui potestatem super hoc dispensandi habent, scienter hoc tolerarunt tanto tempore, quinimò approbârunt, ut videtur."

VI. Quin & illud admodum verisimile est, quod ex hac Bulla, tamen si ad solum Regem Franciâ datam, alii quoque Reges & Principes consuetudinem & simile jus securius tibi asseruerunt, Cujus vel ipse Salgado *De Protect. Regia parte 1. Preludio 5. n. 293.* testis est. Relatâ enim hac Bullâ ait: "Licet sit inducta in favorem Regum Franciâ, tamen ejus decisio & determinatio generalis est, & univâsaliter comprehendit omnes Reges & Principes simile jus & consuetudinem immemorabilem habentes."

VII. In Belgio sub finem sæculi XV. stabilitam fuisse consuetudinem discutiendi *possessorium* in causis Beneficialibus coram iudicibus Regiis, patet ex Editto Philippi Archiducis die 20. Maii 1497. quo cavetur, ut nullus vigore Bullæ, aut provisionis Papalis trahatur extra patriam; sed, quæstione incidente, si sit in *possessorio*, accedatur ad ipsum *Principem* aut ejus Officiarios, ad quos ipsa cognitio spectat; & in *petitorio* ad Ordinarium. Verba sunt: *Et semblablement que nul (quel qu'il soit) pour raison de dictz benefices estans en nos dictz pays ne attraye noz subjectz ny autres y residans, par vertu de dictz Bulles & Rescripts de Cour de Rome: ains s'aucune chose ilz voellent demander. à la cause dicte, le facent, sy c'est en possore, pardevant nous ou noz Officiers, ausquelz la connoissance en appartient. & en petitoire, en premiere instance, pardevant l'Ordinaire en nos dictz pays.* Id est: similiter ut nemo (quicumque fuerit) ratione Beneficiorum litorum in dictis nostris Provinciis, ullum subditorum nostrorum aut aliorum in iis commorantium, vi dictarum Bullarum & rescriptorum Curie Romanæ in jus vocet: verum si quid volent obtinere in dicta causa coram Nobis aut Ministris nostris, si de *possessorio* agatur, compareant, ad quos hujusmodi cognitio spectabit. In *petitorio* verò in prima instantia, coram Ordinario in dictis nostris Provinciis.

VIII. Jus hoc Regis iudicandi de *possessorio* rerum spiritualium primitus consuetudine magis quam aliquâ positiva Ordinatione apparet inductum fuisse, idque sentum & per gradus.

Et quidem citata Bulla Martini V. tantum meminit juris cognoscendi de *possessorio retinenda* possessionis, quod & *recuperanda* complectitur, ait Zypæus loco citato *num. 2.* juxta generale remedium *Can. Reintegranda.*

IX. In Concordatis Brabantiarum inter Carolum V. & Episcopum Leodiensem de anno 1541. *tit. 4. §. 1. & 2.* *possessorium retinenda & recuperanda* possessionis defertur iudici seculari; interdictum verò *adipiscenda* iudici spirituali relinquitur.

X. Sicut Guido Papæ Consiliarius in Senatu Gratiano politano circa annum 1440. testatur, quod licet hic Senatus cognosceret de *possessorio retinenda & reintegranda* in Beneficialibus, eundem in *possessorio adipiscenda* non conlueverat Curia de eo cognoscere, cum plus habeat proprietatis, quam possessionis." *Decis. 1.*

XI. Causam enim *possessorii* assumpserunt iudices Regii vel hoc titulo, quod *possessorii in facto*, & non *in jure* consistat. Quæ autem *facti* sunt, non spiritualia, sed potius temporalia censentur. *Possessio* enim non dicitur spiritualis, ut ipsa proprietatis, sed potius *temporalis*, ait Guido Papæ *Decis. 1.* Et Aufserius *Reg. 2. Fall. 24.* post Glossam in *Cap. Cum dilectus*, & *De Elect.* ait: "Quando agitur de *possessorio* de jure spirituali, non agitur *spiritualiter*, & ideo non est tractanda tamquam spiritualis." At in interdicto *adipiscenda* nihil *facti*, sed tantum *juris* versatur; ideoque & hoc *possessorium* ad Senatum Regium non spectare iudicavit Senatus Sabaudiarum apud Antonium Fabrum in *Cod. lib. 3. tit. 7. desin. 1.*

XII. Illud sanè *empertum est* cognitionem *possessorii* iudicibus laicis delatam esse, quod crederetur, non *juris*, sed *facti* quæstionem versari. Unde Damhauderus in *Praxi Rerum Civilium cap. 4. 1.* objiciens tibi, quod iudex secularis dando manutentionem in materia Beneficiali videatur se immiscere rebus spiritualibus, nec spiritualibus res, non immiscet se rebus spiritualibus, nec spiritualibus res tractat, nec exercet, sed tantum quod est merè seculari; dum lites, contentiones, & turbationes à suâ Reipublicæ subditis arceat & prohibet."

XIII. Imò verisimile est, quod Concilia Regia, cum primum de *possessorio* cognoscere cœperunt, ipsum jus Contententium parum examinasse: sed cum contingeret, duos de Beneficio contendere, ac unus alterum è possessione viâ facti extrudere, atque per vim se in ea manuteneret vellet, Concilia Regia, ut hos tumultus, qui in seditiones non raro degenerabant; imò nonnunquam inter Principes aut Nobiles bella quedam excitabant, præcipue dum de Episcopatus inter personas potentes quæstio inciderebat, ut hos, inquam, tumultus compescerent. *summarie* atque *de plano* de causa cognoscebant, ad decernendam illi, qui *apparentius* jus habere videbatur, nudam ac simplicem possessionem *facti*, eumque in hac possessione contra violentias adversari tuendum, donec per legitimum iudicem Ecclesiasticum de ipso jure plene iudicatum esset. Unde Jodocus Damhauderus in *Praxi Rerum Civilium c. 4. 1. n. 4.* ostendit, quod iudex Regius, dando manutentionem, non tractet res spirituales, sed tantum *merè* *seculari*: "Dum (ait) lites, contentiones, & turbationes à suâ Reipublicâ subditis arceat & prohibet." Simile ex Andree Gail tradit in notis ad citatum locum Damhauderi Nicolaus Tuldenus, dicitque hoc jus fundatum in jure communi: "Nam quod, tues (inquit) de possessione inter duos pluresque contentio est, ita ut uterque possidere se contendat, & res ob litigiosam, nam vacationem ad arma spectare videatur, tunc iudicem ex officio, vel parte petente possessionem sequestrare posse rei controversæ citatis partibus, ut certâ die compareant, & jura sua *possessoria* *summarie* deducant, interimque ab armis abstineant."

XIV. Unde nec primitus nota fuisse apparet distinctio inter *recredentiâ*, ut nostri vocant, sive *momentaneam* possessionem, & *plenum* *possessorium*; quæ sensum invaluit, & hodie utilitissima est, præsertim in materiis Beneficialibus.

Cum enim in his *possessio* iusta esse nequeat sine titulo Canonico, qui in *Cap. 1. De Regulis juris in VI.* vocatur *Institutio Canonica*, cœperunt prætextu *possessorii* plenum super titulis examen instituere, ut de possessione iudicarent. Hoc autem examen quia non raro longiores moras requirit, ne beneficium medio tempore necessario ministro destituatur, qui & functiones obire, & proventus colligere queat, introducta est prædicta *possessorii* distinctio; ut per *recredentiâ* interim, dum *plenum* *possessorium* discutitur, beneficium de ministro provideatur.

XV. *Recredentiâ* enim est interlocutoria, quam iudex dat, processu durante, in materia novitatis, manutentionis, aut in aliis materiis *possessorii*, super usu fructuum, aut rei litigiosæ, ait Damhauderus in *Praxi Rerum Civil. cap. 147.*

Dicta autem *recredentiâ*, quasi *rei credentiâ*, quod res, fructus, & possessio rei, ei potius, cui *recredentiâ* adjudicatur, credenda creditur; interim scilicet, quousque plenius res ipsa discutitur, & in pleno *possessorio* definita fuerit.

XVI. *Recredentiâ* enim non habet effectum, nisi quousque; his duraverit proprietatis vel possessionis; idque sine præjudicio partis adversæ, si hæc in pleno *possessorio* vincat.

Neque enim fructus aut emolumenta rei *Recredentiario* absolute & irrevocabiler adduntur; sed tantummodo quasi ejus fidei interim creduntur, seu quasi penes ipsum sequestrantur, restituendi parti adversæ, si plenum *possessorium* huic adjudicetur; uti notat Rebuffus in *Tract. de Caus. Benef. possess. art. 1. Gloss. num. 18.* cui consonat *art. 443.* Ordinationum Curie Brabantiarum.

XVII. Hæc insuper declarant, à *recredentiario* præstantur

randam esse insufficientem cautionem de restituendis & reddendis illis fructibus, quos pars adversa lucrari & habere potuisset, si actualiter possidisset: *Behoudeleyck goede ende defficiente causse van te restitueren ende wederkeren al sulcken vruchten, als de partye soude moghen winnen ende hebben, ingevall by actualijcken possedeerde.* Id est: Additâ legitima sufficientique cautione de restituendis reddendisque iis fructibus, quos lucrari pars adversa & obtinere posset, si actu possessione foret gavisâ.

Quomodo, quando, & quæ cautio præstanta sit, latè explicat Rebuffus in *Tractatu De Sententiis executioribus art. 1. Gloss. 15. §. 16.*

XVIII. In materia autem Beneficiali quoad *recredentiâ*, qui titulum habet, & exhibet, præfertur illi, qui titulum non habet, ait Rebuffus, de *Causis Benef. possess. art. 3. num. 7.* quia tunc *apparentiorem* censetur habere titulum, cum alter nullum producat. Et ut notat *n. 8.* iudices in iudicanda *recredentiâ* duo maxime attendere debent, videlicet titulos partium, & earum capacitatem: & adjudicare *recredentiâ* habenti *apparentiorem* titulum, si capax sit & idoneus; quod & indicant Ordinationes Curie Brabantiarum, quæ volunt, ut si altera partium suo tempore non reproduxerit suos titulos, hæc excidat *recredentiâ*, quæ adjudicabitur illi parti, quæ suos titulos exhibuerit.

XIX. Ut ergo facilius ac sine longa mora, ut minus *recredentiâ* alteri partium adjudicari queat, debent partes statim in initio lites exhibere suos titulos, quemadmodum tum in Gallia per Ordinationem Francisci I. *art. 10.* tum in Ordinationibus Curie Brabantiarum *art. 439.* cautum est.

XX. Id consonat Concordatis Brabantiarum, quæ optant lites super *possessorio* abbreviari, ne diu Beneficia vacare contingat; atque propterea *tit. 4. art. 1.* dicitur: "Expectans tamen esset, quod Princeps tempus terminanda, tum litium super *possessorio* statueret, ne Beneficia diutius nam vacationem patiantur."

XXI. No mine *tituli* autem veniunt omnia acta, quæ tribuere queunt jus ad beneficium; ut sunt litteræ presentationis, collationis, institutionis, litteræ testimoniales approbationis super sufficientia doctrinæ & morum, vulgò *Vijla*, acta capte possessionis, &c.

XXII. In Ordinatione Francisci I. *art. 3.* non tantum titulorum exhibendorum, sed & *capacitatum* mentio fit in verbis: *Et par faut d'exhiber, se fera avjudication de recreance ou manutene sur les vltres & capacitez de celui qui aura formy.* Id est: Defectuque exhibitionis adjudicabitur *recredentiâ* aut manutentioni illi, qui de titulis & *capacitatibus* docuerit.

Hoc nomine *capacitez* veniunt acta, quæ probant *capacitatem* personæ, ut sunt extractum ex Registro Baptismali, quo v.g. legitimitas, ætas, vel locus originis aut Baptismi probantur, litteræ Tutoris, Ordinis, vel Gradus Academici, aut similia pro conditione beneficii.

XXIII. Apud Gallos aliquando ulitatum fuisse, ut iudices duos facerent distinctos processus & instantias: unum super *recredentiâ*, & alterum super *pleno* *possessorio*; ita ut prolata *recredentiâ*, de novo inchoarent processum super *pleno* *possessorio*, notat Rebuffus in citato *Tractatu art. 10.* & in Belgio quoque obtinuisse verisimile credit Nicolaus Tuldenus in notis ad *Caput 147.* Damhauderi.

XXIV. Verum, cum conveniat lites super Beneficiis citò terminari, tam in Gallia, quam hic in Belgio ordinatum fuit, ut non fiant impoſterum duo distincti processus super *recredentiâ* & pleno *possessorio*; sed ambo jungantur & instruantur per unicum processum, uti habet citata Ordinatione Francisci I. *art. 10.* & Ordinationes Curie Brabantiarum *art. 440.* addentes insuper, quod Advocatus, qui separatim in his materiis scripserit, condemnabitur in multam 10. Carolinorum, *Carels-guldens*, applicandorum ærario Regis, & suspendetur à suo officio ad sex menses.

XXV. Hinc tamen nullatenus concludendum est, vetitum esse, *separatim* ferri duas sententias, alteram *recredentiâ*, & alteram *pleno* *possessorii*, uti monet Rebuffus, & quotidiana *Van Espen Jur. Eccl. P. III.*

praxis observat; supponuntque citatæ Ordinationes Curie Brabantiarum *art. 441.* quo injungitur, ut titulus hinc inde per partes reproductis, ipsi de Curia Brabantiarum mox de causa discernant, ut minus quoad *recredentiâ* super titulis & munimentis ab utraque parte allegatis: *Naer dien de voors. materie possessoire van Beneficien also gemlruere sal zyn, soo sulden die van onsen voorschreven Raede gebouden zyn te vuyten ten minste de recrecentie, op de voorschreven titulen ende munimenten van beyden syden geproduct.* Id est: Cum verò præfata materia de *possessorio* Beneficiorum hoc modo ordinata fuerit, tenebuntur ii de dicto nostro Consilio ut minus decernere *recredentiâ* ratione prædictorum titulorum & momentorum causæ utrimque productorum.

XXVI. In adjudicanda *recredentiâ* iudex tantum summarie se informare solet, atque ex actis sive hinc inde reproductis instrumentis dispicere, quis *apparentiorem* titulum habere videatur; & cui omnibus expressis *possessorio* per *interim*, quousque *plene* causa fuerit discussa, & plenius de jure contententium constitit, sit *credenda*.

XXVII. Monet autem Rebuffus in *Tractatu De Sententiis execut. art. 1. Gloss. 5. n. 3.* quod "numquam *recredentiâ* sententia profecti debeat, quando plenum *possessorium* potest expediri sine alia probatione: utpote quando non sunt aliqua facta allegata, sed ex ipsis titulis potest ipsum Beneficium dijudicari."

Recredentiâ autem sententiæ executio habetur non obstante oppositione aut appellacione; quemadmodum habent Ordinationes Curie Brabantiarum *art. 443.* duraque ejus effectus, quousque per sententiam definitivam in *pleno* *possessorio* fuerit retractata. De quo vide Antonium Fabrum in *Cod. lib. 1. tit. 2. Dis. 95.*

XXVIII. Adjudicatâ *recredentiâ*, si nimirum materia & causæ status eam requirere videatur, tunc ulterius causa instruitur, & *plenarie* de titulis & juribus ipsarum partium iudices cognoscunt, eaque discutunt; ut appareat, quis Canonicam possessionem habeat, atque in ea manutendus sit; & cui per sententiam definitivam *plenum* *possessorium* adjudicandum sit.

XXIX. Hinc evidens est, hodie in *possessorio* iudices non tantum de merò & nudo *facto* possessionis cognoscere, sed totum & integrum jus discutere: ut *ex jure* dijudicent, cui *possessio*, quæ sine Canonica institutione, sive Canonico titulo haberi nequit, adjudicanda sit.

Proinde dubitari non potest, quin reverà hodie iudices Regii in iudicio *possessorio* rerum spiritualium examinent & tractent ipsum *petitorium*, sive jus ipsum; quamvis sententiam dicendo, non super ipso *petitorio*, sed *possessorio* dumtaxat pronuntient.

XXX. Quare mirum non est, si & tandem unâ invaluerit, atque in Gallia & in Belgio decretum sit, quod *possessorium* & *petitorium* simul intentari non possint; ut habent Ordinationes Curie Brabantiarum *art. 445.* Cum enim in *possessorio* tituli & jus litigantium examinentur & discutantur inconveniens sanè visum est, si eodem tempore in *petitorio*, coram iudice Ecclesiastico discuterentur.

XXXI. Quin & eodem articulo, uti & in Ordinatione Francisci I. Regis Franciâ *art. 12.* decernitur, quod intentato *possessorio* non possit intentari *petitorium*, quamdiu materia *possessorii* per sententiam definitivâ plene terminata non fuerit, ipsiq; sententiæ totaliter satisfactum fuerit, tam quoad principale, quam fructus, damna & interesse, si hæc adjudicata sint, nisi per illum, in casus favore sententiæ lata fuit, fieret, quod executio non haberetur.

XXXII. Quandonam juxta has Ordinationes censetur satisfactum *integre* ipsi *possessorio*, ut *petitorium* intentari queat, consule Rebuffum in *Tractatu de Causis Benef. possess. art. 12.* ubi inter alia notat, quod licet in Ordinatione Regia, uti & in citatis Ordinationibus Curie Brabantiarum, nihil dicatur de *expensis* litis, nihilominus & has comprehendit; & debere esse solutas, antequam *petitorium* coram iudice Ecclesiastico intentari possit.

XXXIII. Sententia autem definitivè in *pleno* *possessorio*